

BİR KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖRNEĞİ: ANKARA '14 MAYIS EVLERİ'

Gamze BELLİ ve Esin BOYACIOĞLU

Gazi Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Maltepe / Ankara
gamzebelli@hotmail.com, eboyaci@gazi.edu.tr

(Geliş/Received: 14.09.2006; Kabul/Excepted: 09.02.2007)

ÖZET

Bu çalışmada Ankara'da 1950'lerde kuruluş aşamasındaki mimari özellikleri ile dönemin konut anlayışını yansıtmaya bakımdan, bir konut bölgesi olan Gazi Osman Paşa Sırtı'nda bulunan 14 Mayıs Evleri ele alınmıştır. 1980 sonrası Türkiye ve Ankara'da yaşanan değişimler sonucu kentsel bir alt merkez haline gelen bu bölge incelenerek, 14 Mayıs Evleri'nin geçirdiği biçimsel, fonksiyonel ve sosyal dönüşümler saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konut, yerleşke, dönüşüm.

AN EXAMPLE OF URBAN TRANSFORMATION: ANKARA '14 MAY HOUSES'

ABSTRACT

In this research, 14 May Houses Settlement in Gazi Osman Paşa District in Ankara is chosen as a case study, since the settlement reflects the architectural properties of the housing concept in 1950s. As a result of the major changes which took place after 1980 both in Turkey and in Ankara, the district has been transformed from a residential settlement into a mix use center. The transformation of this area and the settlement itself were researched and the formal, functional, spatial and social changes were documented.

Keywords: Housing, residential areas, transformation.

GİRİŞ

Bu çalışma Ankara Gazi Osman Paşa semtinde 14 Mayıs evleri adı altında 1951 yılında tasarımına başlanan konut bölgesinin geçirdiği mekansal ve işlevsel dönüşümünün nitelikleri açısından saptanması ve günümüzdeki durumun belgelenmesi üzerine bir araştırmadır. Bu araştırma yapıların inşa edildiği yıllara ait orijinal belgelerin ışığında ve 2005 yılında, söz konusu bölgede yapılan tespitlere dayanarak kurgulanmıştır.

Yaşanan toplumsal, politik ve ekonomik değişimler mimarlığı ve kenti doğrudan etkilemekte ve dönüştürmektedir. Ankara, kuruluşu ve gelişimi sırasında, hakim ideolojinin de desteği ile, modern - aydınlanmış bir Türkiye oluşumuna model bir kent olma görevini üstlenmiştir. İstanbul gibi bir çok imparatorluğun başkentliğini yapmış bir kentin

terkedilip, küçük bir Anadolu yerleşkesi olan Ankara'nın başkent oluşunu sağlayan politik karar, Osmanlı geleneklerinden radikal kopuşun bir göstergesi, büyük bir dönüşüm projesinin ta kendisidir. Ankara'nın yeni kurulan bir kent olması, modernleşme alanında üstlendiği misyonların pratiğe geçişini kolaylaştırmıştır.

İlhan Tekeli'ye göre Batı'nın kent planlaması konusunda geliştirilen modernleşme projesinin Türkiye'ye yansımaları dört ayrı dönemde ele alınabilir. Bunlardan ilki, 19. yy'ın ikinci yarısından Cumhuriyet'e kadar geçen süre, ikincisi, Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1950'lerin ikinci yarısına kadar geçen süre, üçüncüsü, 1950'lerin ikinci yarısından 1980'lerin başına kadar geçen süre, dördüncüsü ise, 1980 sonrası olarak alınmıştır [1]. Bu çalışma, Tekeli'nin yaptığı dönemlemenin son ikisini,

1950'lerin ikinci yarısı ve 1980 sonrasına denk düşmektedir.

1950'li yıllar Türkiye'de kentleşme hızının arttığı yıllardır. Demokrat partinin iktidara gelişi, dolayısı ile çok partili düzene geçiş ve Modernleşme Projesi'nin içeriğinin değiştiği, Halkçılık ilkesinin "popülizm" kavramı ile değiştirildiği bir ortam yaratmıştır [2].

1952 yılında çıkarılan belediye yasası ile birlikte Ankara'nın iş merkezi olarak kabul edilen Kızılay'da, zemin ve bodrum katları ilerleyen yıllarda pasaj olarak düzenlenecek, bitişik nizam apartmanların yapımına izin verilecektir [3]. Demokrat Partinin ideolojisi paralelinde Kızılay bölgesi için kurgulanan iki önemli projeden biri, ideolojinin popülist yönünü karşılayacak olan Kocatepe Camii, diğeri ise sermayenin gücünü ifade etmek ve Modernite düşüncesinin teknolojik boyutunu karşılamak için tasarlanan Ankara'nın ilk yüksek yapısı olan Emek İşhanı'dır [4].

Gazi Osman Paşa bölgesi ise bu tarihlere kadar, Ankara'da bağların bulunduğu bölge konumunda olmuştur. Dolayısı ile sadece bağlık alanlar ve bağ evleri bölgede yer almıştır. 1930'lu yıllarda Çankaya Köşkü ve Büyükelçiliklerin yapılması ile, konut yoğunluğu artmaya başlamış, gerekli altyapı işlevi ve sosyal yaşama karşılık vermek üzere, Tunalı Hilmi Caddesi ve çevresi bir semt merkezini oluşturan ilk belirleyiciler olarak biçimlenmişlerdir.

Özellikle 1950 yılı seçimlerinden sonra, meclisteki milletvekillerin büyük çoğunluğu değişince Ankara'da zaten var olan konut eksikliği kendisini bu kez üst seviyede iyice hissettirmeye başlamıştır. Büyük çoğunluğu başkente yabancı olan yeni milletvekilleri, Ankara'nın kısıtlı konut arzı, kiraların maaşlara oranla yüksekliği gibi sorunlar karşısında konut edinme arayışına geçmiş, bu sorunu çözmeye yönelik kooperatifler oluşturmuşlardır [5]. GOP Mahallesi'nde bulunan ve üyelerinin büyük bir bölümünü iktidarda olan Demokrat Parti milletvekilleri ve üst düzey bürokratların oluşturduğu; planlama, projelendirme ve inşaat uygulama kontrolörünü, daha önce Holzmeister'in ekibinde TBMM'nin projelendirilmesinde de yer alan, Y. Mimar Muhittin Güreli'nin yaptığı; adını o dönemde iktidarda olan Demokrat Parti'nin seçimleri kazanma tarihinden alan 14 Mayıs Yapı Kooperatifi, 1951 yılında kurulmuş ve 1953 yılında evlerde oturulmaya başlanmıştır. İki kısımdan oluşan 160 civarında konutluk kooperatifin ilk bölümü şimdiki Arjantin Caddesi ve Filistin Sokağı arasındaki alanda yapılmış, daha sonra 1958-59 yıllarında yukarılara, Reşit Galip ve Nene Hatun caddelerine doğru ikinci etap konutlar gerçekleştirilmiştir (Şekil 1).

"14 Mayıs Mahallesi" adı, 1960 Askeri darbesinden sonra, ihtilal öncesi sokak hareketleri sırasında söylenen marştan esinlenerek "Gaziosmanpaşa" olarak

değiştirilmiştir. 1970'li yıllarda, yerleşmenin ana bağlantılarından olan "Bölük Caddesi" ise "Arjantin Caddesi"ne dönüşmüştür [6].

14 Mayıs Evleri Kooperatifi'nde konutlar plan şemaları açısından, topografyaya uyum endişesi ile farklılaşmış olan tek bir örnek de göz önüne alınırsa üç tipte üretilmiştir. (Şekil2)

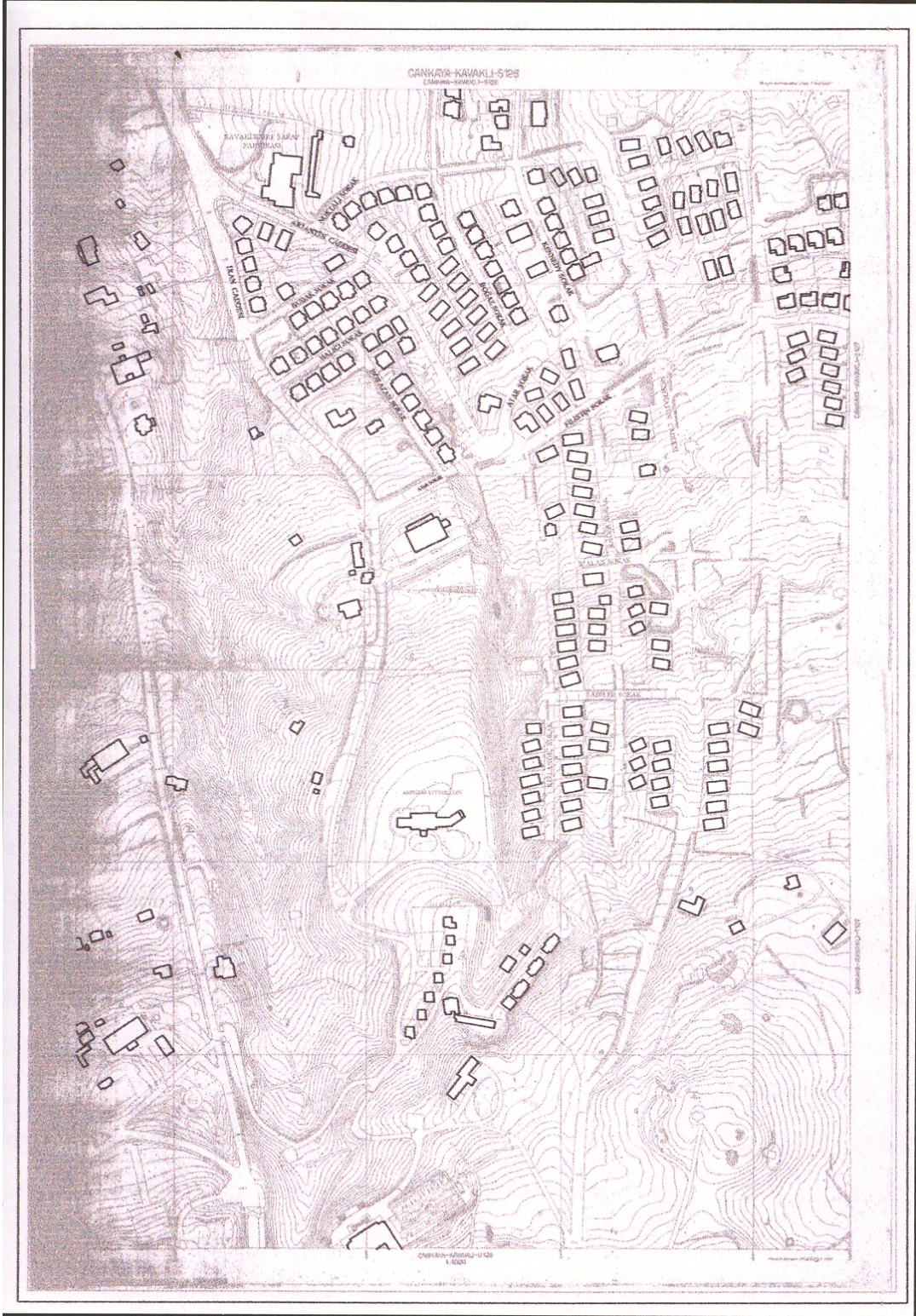
Tip 1a, arsa olarak çukurda kaldığı gerekçesiyle, Tip 1'nin kat ilave edilerek elde edilmiştir. Tip 1a (Şekil 3-5) ve Tip 1'nin (Şekil 6-9) plan kurgusu ve cephe tasarımı geleneksel özellikleri barındırmaktadır. Planda diğer odaların açıldığı, ortada yer alan mekan sofayı hatırlatmaktadır. Fakat işlevleri belirgin olan odalar ve servis mekanlarıyla daha tanımlı ilişkilere sahiptir. Banyo, planda yatak odalarıyla yan yana ve bu mekanlara ait olan ayrı bir holde yer almaktadır. Mutfak ise oturma odası ve yemek odası ile direkt olarak değil de koridor ile ilişkilendirilmiştir. Bu özellikleriyle Tip 1a ve Tip 1 konutları hem geleneksel hem de modern özelliklere sahiptir (Resim 1). Cephe özellikleri açısından eğimli çatısı, geleneksel pencere oranları, çıkmaları, balkon biçimleri ve korkulukları ile geleneksel konutları çağrıştırmaktadır. 2005 yılı itibarı ile alt katı restoran olarak kullanılan Tip 1a konutunun alt katı restoran, üst katı ise konut-büro olarak kullanılmaktadır. Planda görülen, daha sonradan inşa edilen ek bölüm, zemin katta kullanım alanını genişletmek amacıyla yapılmıştır.

Kooperatifin ikinci etabı olan, Nene Hatun Caddesi, Reşit Galip Caddesi ve Kırangıç Sokak civarında yer alan ve iki katlı olarak tasarlanmış olan Tip 2 konutları, bulunduğu yerin topoğrafyasına göre bodrum katlı olabilmektedir. Bu konut tipi farklı iki haneyi içermesi ile apartmanlaşmaya doğru gelişen değişimi ortaya koymakta ve apartmanlaşmanın hızlandığı bir döneme girilmiş olduğunu göstermektedir.

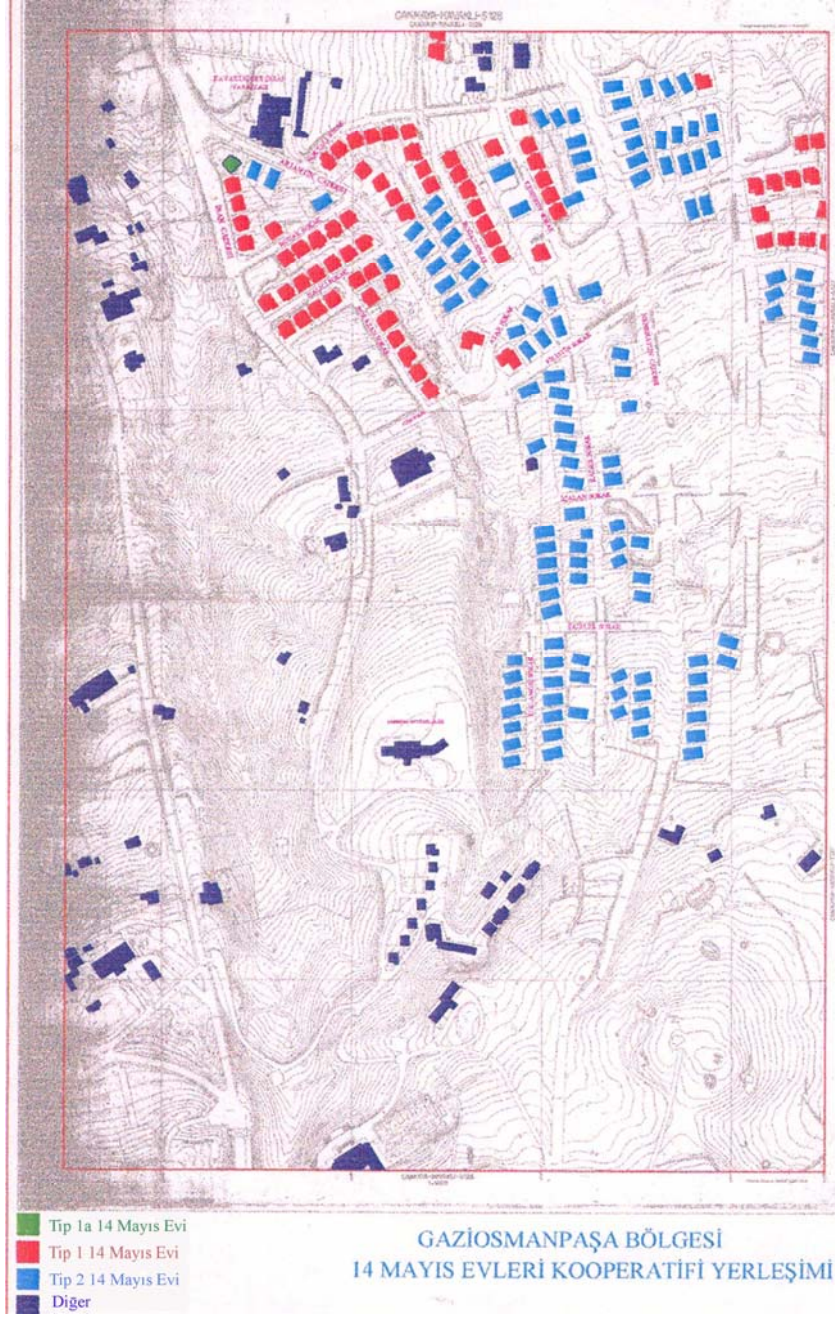
Kooperatifin devam ettiği sürede, bu apartmanlaşma olgusu tasarıma yansımış ve ikinci etap konutlar apartmanlaşma eğilimi paralelinde tasarlanmıştır. Yapım tarihleri arasındaki iki üç yıl farkı rağmen konutlardaki bu değişim, Türkiye'de 1950 sonrasında ekonomide ve kentleşmede yaşanan değişimin yansımasıdır. Bu konutlar, Resim 2'de verilen örnekte de görüldüğü gibi, gerek iç mekan kurgusu, gerekse de cephe özellikleri açısından; yalın cephe tasarımı, pencere oranları, balkon tasarımı (Şekil 10) ile, Tip 1a ve 1'ye göre modern mimarlık özelliklerinedaha çok taşımaktadır ve bu özellikleriyle ilk iki plan tipinden farklılaşmaktadır. Bu konut tipini diğer iki tipten ayıran en önemli özelliği, daha önce de bahsedildiği gibi yapının her katının ayrı bir konut biriminden oluşmasıdır. Şekil 11-12'de görüldüğü gibi, konutta salon, çalışma odası, mutfak, hizmetçi odası, iki yatak odası, banyo ve wc yer almaktadır. Mekanlar arası ilişkiyi koridor sağlamaktadır. Diğer iki planda yer

alan sofa, bu plan tipinde yerini koridora bırakmıştır. Banyo yatak odalarına, mutfak ise oturma odasına yakın olacak şekilde planlanmıştır. Odaların işlevleri daha belirgindir. Bu tipte yapılmış olan konutların bir

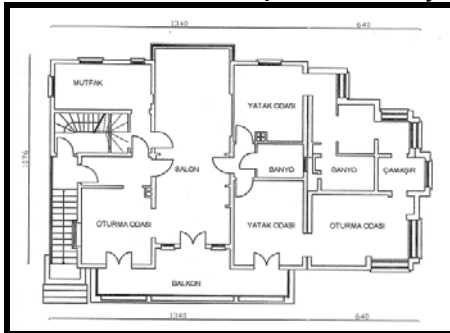
kısımında yer alan, bodrum katlar, daha sonra yapılan eklemelerle bağımsız bir konut birimi haline getirilmiştir

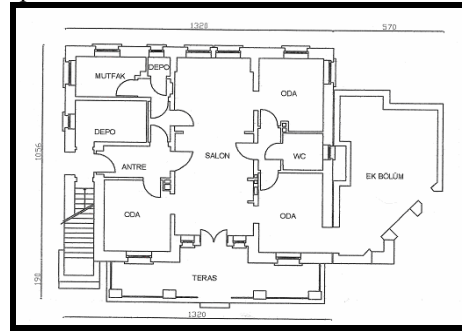
Şekil 1. 14 Mayıs Evleri Vaziyet Planı [6]

Şekil 2. 14 Mayıs Evleri Konut Tiplerinin Gösterimi

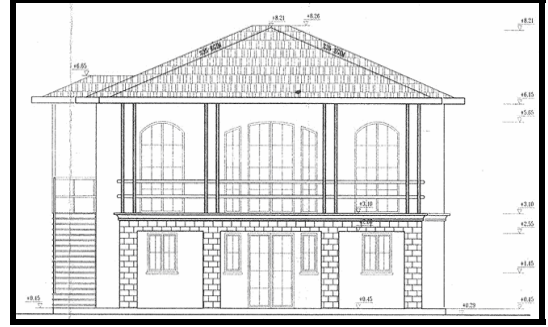
Şekil 3. Tip 1a, 2993 Ada, 13 Parsel, Zemin Kat Planı [7].

Şekil 4. Tip 1a, 2993 Ada, 13 Parsel, Kat Planı, [7].

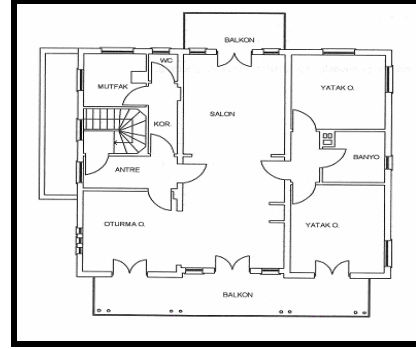
Şekil 5. Tip 1a, 2993 Ada, 13 Parsel, Kuzey Görünüş (7).

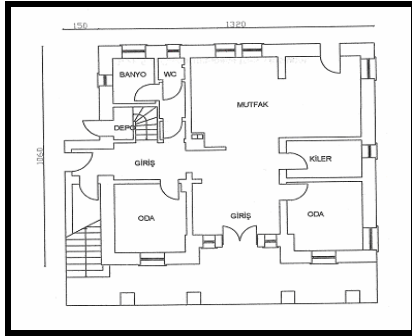
Şekil 8. Tip 1, 4430 Ada, 16 Parsel, Ön Görünüş [8].

Resim 1. Tip 1a, Kafe, Arjantin Caddesi (2993 Ada, 13 Parsel)

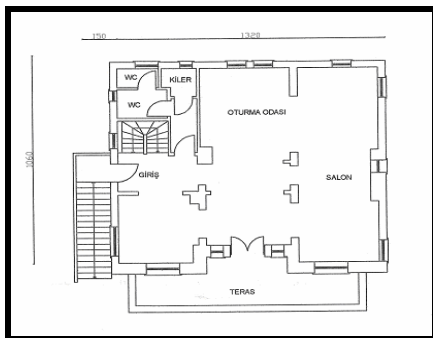
Şekil 9. Tip 1, 2948 Ada, 19 Parsel, 3. Kat Planı, İlave Kat [8].

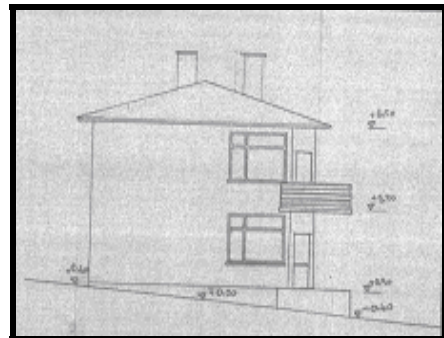
Şekil 6. Tip 1, 4430 Ada, 16 Parsel, Zemin Kat Planı [8].

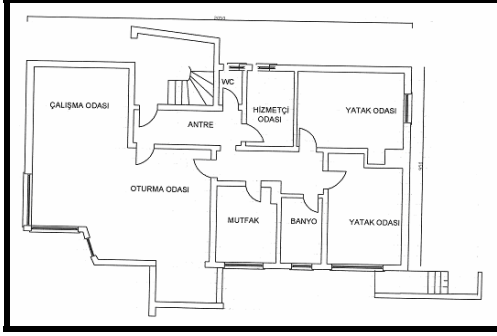
Resim 2. Tip 2, Konut, Kırlangıç Sok. (5454 Ada, 6 Parsel).

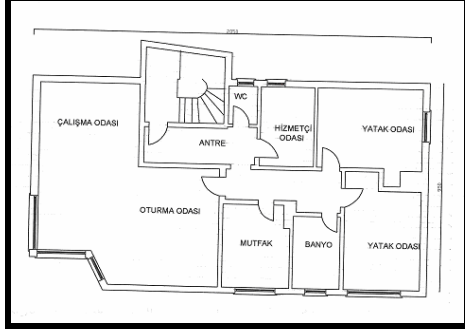
Şekil 7. Tip 1, 4430 Ada, 16 Parsel, 1. Kat Planı [8].

Şekil 10. 5454 Ada, 6 Parsel, Ön Görünüş [8].

Şekil 11. Tip 2, 5454 Ada, 6 Parsel, Zemin Kat Planı [8].

Şekil 12. Tip 2, 5454 Ada, 6 Parsel, 1. Kat Planı [8].

Tip 2, her katta bir daire olarak tasarlanmış olması sebebiyle, ilerde tanınacak kat ilavesi hakkıyla yapılacak olan plan değişikliklerine, ilk iki tipten daha fazla uyum sağlamıştır. Bu yüzden de bu tip konutlar geçirdikleri dönüşüme rağmen ilk iki tipe göre zamana karşı daha fazla direnecektir ve yıkılmayan konutların çoğunluğunu yine bu tip konutlar oluşturmuştur.

GOP bölgesinde, 1950'lerde başlayan yapılaşma; daha çok bahçeli konutlardan oluşurken, kat mülkiyeti kanunuyla apartmanlaşmaya doğru kaymıştır. 1970'lerin sonları, 1980'lerin başında ise yap-sat anlayışı, bahçe içinde müstakil evlerden oluşan bölgedeki yapıların yıkılıp yerine apartman inşa edilmesine ya da kat ilavesine maruz kalmasına sebep olmuştur.

1980'lerle birlikte yaşanan siyasal ve sosyal olaylar sonucu yine farklı bir döneme geçilmiş, bunun etkisi kentleşme ve konut mimarisinde çok çabuk hissedilmiştir. Askeri darbeyi izleyen dönemlerde iş başına gelen iktidarların liberal ekonomi anlayışı, tüm kurumlarda olduğu gibi mimarlık ve yapı üretimi alanlarında da mevcut yasa ve değerleri değiştirmiştir. Tekeli'ye göre 1980 sonrasında ülkede mekan organizasyonunun dönüşümünü belirleyen iki temel süreç, nüfusun ve sermayenin mekandaki dağılımında, dönemde oluşan değişimlerdir [9]. Dünya oluşan gelişimlerin de paralelinde, Türkiye dünya pazarlarıyla bütünleşmiş, ve iletişim kapasitesini arttırmıştır. Özel girişim desteklenip çoğalmış, toplum giderek tüketime yönelmiştir. Kentlerin çekiciliği artmış, kırsal bölgelerde yaşam şansı bulamayan ya da kentin

sunduğu olanaklardan yararlanmak isteyen nüfusun kentlere akını ise devam etmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Köşkü ve büyükelçiliklerin de bu semtte yer alması bölgenin daha prestijli olmasını sağlamaktadır. Kuşulu İş Hanı, uluslararası zincirlerin Hilton ve Sheraton gibi yapıları, ve 1990'ların başında Karum İş Merkezi yapılması ile Kızılay'ın 1950 ve 1960'lardaki hareketliliğini yüklenen Tunalı Hilmi, 1970 sonrasında Ankara'nın önemli bir alt merkezi ve uğrak yeri olmuştur. Ancak bu alt merkezleri besleyecek yeni hizmetlerin sunulabilmesi için çevresindeki konut alanları içinde yeni mekan arayışlarını ve dolayısıyla 1990'larda Karum İş Merkezi ile komşu konumuna düşen mevcut doku ve 14 Mayıs Evleri müdahaleden kaçamamış; bunun sonucunda bölgede yer alan konutlarda işlevsel ve fiziksel dönüşümler yaşanmıştır. Açılan alışveriş merkezleri bu yapıların etrafında yaya yoğunluğunu artırmış, ardarda açılan mağazalar, yemek ve eğlence mekanları, ağırlıklı konut dokusundan oluşan semtin kimliğini değiştirmiştir. Çoğunlukla apartmanlar ve villalar yıkılıp yerlerine daha büyük apartmanlar ve iş merkezleri yapılmış, ya da konutlar mağaza ve işyerlerine dönüştürülmüştür. Kimi örneklerde ise konut sahipleri, zemin katları kafeye dönüşmüş olan konutların üst katlarında ikamet etmektedir. Bu açıdan bakıldığında 14 Mayıs Evleri'nin 1950'lerde bir konut bölgesi olarak yansıttığı prestijin bugün aynı çevrede yaşanan "sosyal hareketliliğin" "paranın hareketliliğinin prestiji"ne dönüştüğü söylenebilir.

GOP Bölgesi 14 Mayıs konutlarında yaşanan değişimi işlevsel, biçimsel ve sosyal açıdan üç gruba ayırabiliriz [10]

1. GOP 14 Mayıs Evleri'nin İşlevsel Dönüşümü

İşlevsel açıdan GOP 14 Mayıs evlerine baktığımızda yaşanan işlevsel dönüşümü altı grupta toplayabiliriz[10].

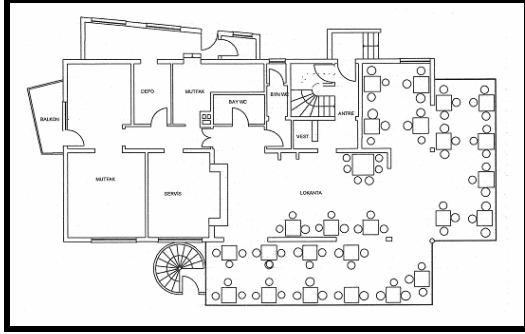
1. Kafe-restoran ya da alt kotta kafe-restoran, üst kotta konut:

Daha çok Arjantin Caddesi, İran Caddesi ve yakınlarında yer alan konutlar, yaya yoğunluğunun Karum çevresinde fazla olması sebebiyle işlev dönüşümüne uğramıştır. Yapılan değişiklikler daha çok, kafe mekanını arttırmak amacıyla bahçeye doğru taşınması biçimindedir (Şekil 13). Genellikle zemin katlar kafeye dönüştürülmüştür ve üst katlar konut olarak kullanılmaya devam etmektedir (Resim 3). Kimi konut yapıları ise tamamen kafe ya da restoran işlevini üstlenmişlerdir (Resim 4).

2. Ticaret ya da alt kotta mağaza, üst kotta konut:

Tunalı Hilmi Caddesi boyunca devam eden alışveriş aksı bu bölgedeki ticaret faaliyetlerinin de artmasına neden olmuştur. Genellikle zemin katlarda değişiklikler yapılması sonucu bu katlar ticari amaçlar

için kullanılmaktadır. Özellikle Arjantin Caddesi boyunca zemin katları pestijli marka mağazaları olarak dönüştürülmüş olan kimi yapıların dış cephelerinde büyük değişiklikler görülmekte diğer sokak ve caddeler boyunca kreş, bar, muayenehane gibi farklı ticari amaçlara da hizmet vermektedir (Resim 5-6).

Şekil 13. Tip 2, 2949 Ada, 57 Parsel, Zemin Kat Planı [11].

3. Binanın bütününde büro (şirket):

Ticari canlılık sonucu iş yerleri ve bürolar zamanla bu yapılara yerleşmiş ve konutların işlevsel açıdan olduğu gibi biçimsel olarak da dönüşmesine sebep olmuştur. Prestijli bir bölge olması nedeniyle şirketler ve bürolar tarafından tercih edildiği gözlemlenmiştir (Resim 7).

Resim 2. Tip 2, Kafe, Arjantin Cad. (2949 Ada, 57 Parsel)

Resim 4. Tip 2, Kafe, Atar Sokak (5434 Ada 10 Parsel)

Resim 5. Tip 2, Ticaret, Ilgaz Sokak (5480 Ada 8 Parsel)

Resim 6. Tip 2, Kreş, Nene Hatun Caddesi (2947 Ada 32 Parsel)

Resim 7. Tip 1, Banka, Arjantin Cad. (4430 Ada, 6 Parsel)

4. Yalnızca konut olarak işlevini sürdürenler:

14 Mayıs Evleri her ne kadar işlevsel olarak çok büyük bir değişim geçirmiş olsa da, hala konut olarak kullanılan örnekleri mevcuttur. Genellikle Alışveriş merkezine uzak olan, ikinci etaptaki konutlar konut işlevini sürdürmekte ve zamana karşı direnmektedir (Resim 8-9-10). Bunların bir çoğuna kat ilavesi yapılmış, ek mekanlar ilave edilmiş, cepheleri değişimler geçirmiştir.

5. Kullanılmayanlar:

Sayıları çok fazla olmamakla birlikte, bu konutların bir kısmı da boş olarak durmakta, bakım yapılacağı ya da yıkılacağı günü beklemektedir (Resim 11).

6. Yıkılıp yenilenenler:

Hızlı değişime ve ranta karşı direnemeyen kimi 14 Mayıs Evi yıkılıp, yerine 1957 Uybadin-Yücel Planında verilen kat izinleri doğrultusunda (3, 4, 5 kat) yeni apartmanlar yapılmıştır. Genelde Arjantin Caddesi, Filistin Caddesi gibi canlılığın daha çok olduğu kısımlarda bu yapılar yıkılmış, yerlerine apartmanlar ve iş yerleri yapılmıştır. Çalışma gerçekleştirilirken (2005 yılı içinde) bu konutlardan biri daha değişime karşı koyamamış ve yıkılmıştır. Kader Sokak'ta yer alan bu konut tıpkı daha önce yıkılan 14 Mayıs Evleri gibi yerini, lüks dairelerden oluşan çok katlı bir apartman yapımına bırakmıştır. Çalışma sırasında saptanan mevcuttaki 14 Mayıs Evleri'nin tiplerine göre gösterimi Şekil 14'te yer almaktadır.

2. Ankara GOP 14 Mayıs Evleri'nin biçimsel dönüşümü

GOP 14 Mayıs konutlarına baktığımızda biçimsel olarak geçirdiği değişimleri dört grupta toplayabiliriz [10]:

1. Özgün yapının tamamen kabuk değiştirip yeniden giydirildiği,
  2. Özgün yapının izlerinin yok edilmeden, çok az konstrüksiyon ekiyle yeni kullanıma uyarlandığı,
  3. Kat ilavesi yapılarak daire sayısının artırıldığı,
  4. Tamamen yıkılıp, yeniden yapıldığı örnekler.
- Halen devam eden biçimsel değişimi, çalışmanın yapıldığı tarihten sonra da saptamak mümkündür.

Resim 8. Tip 1 Konut, Arjantin Cad. (4431 Ada, 10 Parsel)

Resim 9. Tip 1, Konut, Boğaz Sokak (2948 Ada 18 Parsel)

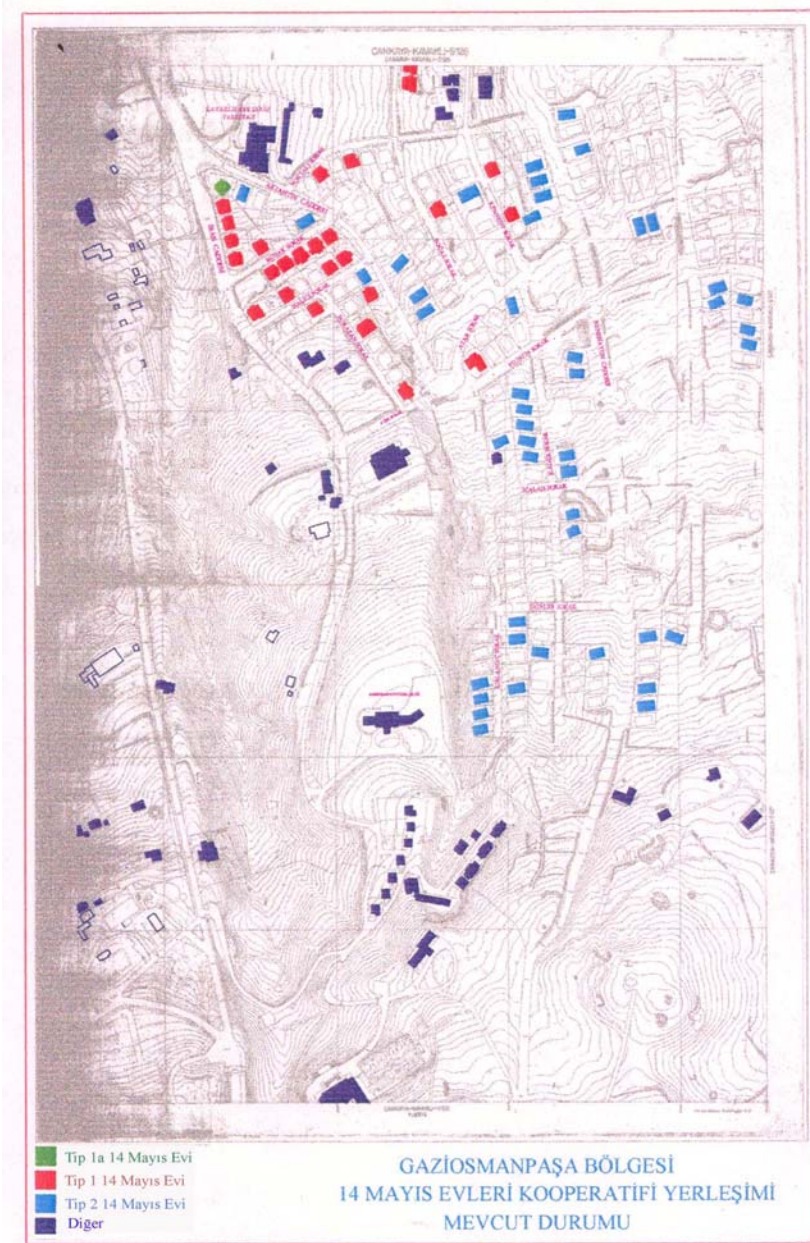

Resim 10. Tip 2, Konut, Nenehatun Cad. (5437 Ada, 3 Parsel)

Resim 11. Tip 2, Konut, Ilgaz Sokak (5480 Ada, 19 Parsel)

Şekil 14. Mevcut 14 Mayıs Evleri (2005 yılı itibarı ile)

3. Ankara GOP 14 Mayıs Evleri'nin sosyal dönüşümü

Değişimi her açıdan yaşayan bu yerleşimde, sosyal açıdan oluşan dönüşümleri de şöyle sıralayabiliriz [10]:

1. Bu konutlar ilk yapıldığı günden itibaren kullanıcıları için birer prestij sembolü olmuşlardır. Daha sonraki yıllarda yine prestijli mekanlar olarak, kafe ve ticari amaçlar için kullanılmaya devam etmiştir. 1950-1960-1970'lerin Kızılay'ına aidiyet kazandıran kafeler dizisinin prestiji, GOP Arjantin çeperine yine prestij olarak yansımıştır.

2. Motorlu taşıtın sıkça kullanıldığı günümüzde, kafelere hizmet edecek olan otopark olanağı, GOP'nın konut kullanımına göre düzenlenmiş sokaklarında

yeterli olmamaktadır. Bu durum, kafelerin sağlıklı bir düzende yaşamasını ve yaya dolaşımını zorlamaktadır.

3. GOP kentliye eski ve yeni fiziksel çevre farklılığını bir arada yaşatan bir kimliğe sahiptir.

14 Mayıs Kooperatifi, daha önce belirtildiği ve Tekeli'nin modernleşme projesinin üçüncü aşaması olarak nitelendirildiği 1950'lerde meydana gelen politik ve sosyal kırılmayı kendi ismi üzerinden okutan bir oluşumdur. 14 Mayıs Evlerinin geçmiş olduğu değişim salt ismi ile sınırlı kalmamıştır. Başlangıçta bahçeli müstakil evler olarak tasarlanan bu yapı grubu, kendi içinde bile çok kısa bir zaman içinde farklılıklarını yansıtmaktadır. 1950 – 53 yıllarında üretilen iki tip konut, plan şemaları ve konut tipleri açısından

geleneksel konut tipinden ve mekan organizasyonundan izler taşımakta iken, 1958 – 59 yıllarında, ikinci etapta üretilen üçüncü tip ise dönemin değişimleri doğrultusunda, tek müstakil ev biçiminde değil, her katta bir daireden oluşan bir konut biçimindedir. Bu durum ise apartmanlaşma yolunda atılan önemli bir adımdır. Bu konutların iç mekan kurgularında geleneksel konut tasarımından uzaklaşmış, cephe biçimlenmeleri ile de ilk örneklere oranla 'modern' olarak tanımlanabilecek özellikleri daha çok barındırmıştır.

1980'lere dek, ağırlıklı konut alanı olarak var olan bölge, daha önce belirtilen nedenlerle çekim odağı oluşturmuş, prestijli alışveriş, yeme, içme işlevlerinin rant olanağı sunduğu bir bölgeye dönüşmüştür. Özellikle Arjantin Caddesi boyunca 14 Mayıs Evleri bu dönüşümden, rantın çekiciliğine dayanamayarak, çoğunlukla yıkılıp, yerine daha çok katlı yapıların yapılması şeklinde payını almıştır. Yıkılmayan 14 Mayıs Evleri'nin büyük bölümünde ise işlev değişimleri, bunun sonucu olarak da kabuk değişimleri oluşmuştur.

Sosyal açıdan ele alındığında, tüm bu işlev değişimine rağmen bölgede hala konut işlevinin sürdürülmesi, eskiden olduğu gibi konutların prestij yapıları olma özelliğini korumasından ve mülk sahiplerinin yoğunluğu artmış bu kent parçasında bahçe kotuna yakın yaşayabilme, kendi parselinde bu özellikli durumu yaşatabilme inadı ve sevgisinden kaynaklanmaktadır. Bu açıdan bölge ayrıcalıklı bir kimlik kazanmıştır. Bu bölgenin Ankara tarihi içinde en önemli örneklerden birini oluşturan Bahçeli Evler'den daha dirençli çıkması, belki de bu ayrıcalıklı durumdan kaynaklanmaktadır. Burada eski ve yeninin bir arada yeraldığı, sayıları az da olsa, eskinin nostaljik bir tavırla sürdürüldüğu, farklı işlevlerin biraradalığından kaynaklanan, sürekli yaşayan, özelle kamusalın sürekli kesiştiği özellikli bir kentsel çevre oluşabilmiştir. Geriye kalan 14 Mayıs Evlerinin, rantın zorlamasına rağmen, bu durumu ne kadar sürdürebilecekleri ise cevabı meçhul bir soru olarak Ankara'luların karşısında durmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Tekeli, İ., "Bir Modernleşme Projesi Olarak Türkiye'de Kent Planlaması" **Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik**, editör: Sibel Bozdoğan, Reşat Kasaba, çev. Nurettin Elhüseyni, Tarih Vakfı Yayınları; s.140, 1998.
2. A.g.e, s.148
3. Akçura, T., **Ankara: Türkiye'nin Başkenti Hakkında Monografik Bir Araştırma**, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara, s.123 ,1971.
4. Sargın,G., **Ankara'nın Kamusal Yüzleri**, İletişim Yayınları, İstanbul, s.44, 2002

5. Kocabıyıköğlu, E., "Kaybolan 14 Mayıs Evleri", **Ankara Magazin**, 5: 17 ,2002.
6. A.g.e, 5: 17
7. Kocabıyıköğlu, E., "14 Mayıs Evleri'ne Ait Projeler", Arjantin Cad. 2993 Ada / 13 Parsel , GOP, Ankara, 2004.
8. Kutbay, C., "14 Mayıs Evleri'ne Ait Projeler ve Kooperatif Belgeleri (Özel Arşiv)", Kırlangıç Sok. 5454 Ada / 6 Parsel GOP, Ankara, 2005.
9. Tekeli İ., Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme ve Kent Planlaması, **75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 20, 1998
10. Belli G., **1950 Sonrası Ankara'da Konut Gelişimi: 14 Mayıs Evleri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Haziran 2005.
11. Ankara Çankaya Belediyesi İmar Müdürlüğu Arşivi, GOP Sempti 14 Mayıs Evleri'ne Ait Projeler, Ankara, 2004.